

Kajkavce, ki so bolj Slovenci ko Hrvati, marljivo pohrvatujejo, kakor tudi mi Hrvate, to je, tako imenovane bele Krajnce pridno pokrajncujemo. Ne vem, kdaj bomo tiste zlate dōbe dočakali, da bi, kakor drugi narodi, tudi mi Jugoslovenci vsi en književen jezik imeli, ki ne bi bil hrvaški, ne srbski, ne bulgarski, ne slovenski v sedanjem pomenu, ampak jugoslovenski, to je: vseh in nikogar. Dokler bomo Slovenci v svoje slovenske, Hrvati v svoje hrvaške in Srbi v svoje srbske idiotizme ali jezikoslovne napake tako zaljubljeni ko sedaj, tako dolgo, se bojim, ne bo nič s književnim jedinstvom našim, marveč prepad med nami bo namesto manji, čedalje večji, ker s sedanjimi književnimi narečji mnogo napačnih jezikoslovnih oblik in izrazov, ki so le tu pa tam v kakem kotu navadne, vsemu plemenu vrivamo, dobro zrnje zametujemo in prazne pleve na mesto njegovo postavljamo; namesti da bi, narečja svoje izobrazevaje, saj to kar novega vpeljemo vsi enako vpeljali, še to, kar je nam od starine, od nature občinskega, razdevamo in zatiramo s tem, da na znanstvenem polju vsak svojo pot koračimo. Oj, kaj bi veljalo, ako bi mi Jugoslovenci svoj mili narod, namesti da mu dosedanje književne narečja, ki mu so, posebno kar bolj znanstvene izraze zadene, več ali manj neumevne in nenavadne, v glavo vbijamo, raji z uzajemnim jugoslovenskim jezikom soznajevali, ktere ga bi kmali skup imeli, ako bi sorodni Srbi in Hrvati od svojih nepravilnih jezikoslovnih pokvek saj toliko puščali kot mi Slovenci. Potem še le bi s pravim veseljem gledali na pomnoževanje šol in na razvitje književnosti naše, ker zdaj se oddaljujemo, ko napredujemo, potem pa bi se jedinili bolj, ko bi se razvijali. Res da bi se uzajemni jezik jugoslovenski od navadne vsakdanje besede bolj razlikoval, ko naše dosedanje književne narečja, — al kaj zato? Poglejmo nemškega Korošca, Tiroljca, Pemca, poglejmo naše Kočevarje, kako hitro se ti moške v šolah s književno nemščino soznanijo, dasiravno se ona od navadnega narečja njihovega loči ko dan od noči, in mi Jugoslovenci, ki se hvalimo, da imamo dar jezika, mi, ki se za potrebo nemški, talijanski, magjarski ali turški „parlirati“ v tem hipu navadimo, da bi se vsake domače besede in vsake oblike ko strupenega gada bali, če le ni na našem domačem zelniku zrastle! Tega Bog obvaruj.

Pa pustimo to in vrnimo se sopet k naši Ravni gori. Tak po cesti ravnogorski so gñali, kakor sem slišal, 94 velikih, jako pitanih volov ali bivolv v Trst, ki pa niso bili iz Granice ali iz Bosne, ampak iz Karavlaške dežele ali iz Valahije. Na poti blizo Ravne gore en vol tako oslabi, da ni mogel naprej. Gospodar ga toraj pusti v hiši, kjer je prenočil, in reče ljudem, da naj ga zakopljejo, ako pogine; če ne, pa naj ga zakolejo in pojejo. Ljudje so ga res zaklali, domá jedli in v še pet drugih hiš koline poslali. Revčki niso vedli, da jejo kužno meso. Njim ni sicer nič škodovalo; al v tisti hiši, kjer so vola zaklali, je naglo pet goved pocrkalo, in tam, kjer so koline jedli, v vsaki hiši najmanj po dvoje. Kakor hitro to kotarski sudac g. Erazem Barčič dozná, hitro pošlje glas v Reko, in med tem ostro zapové, da se ima na Ravni gori vse blago, ki ima kako znamenje kužne bolezni nad sabo, ubiti in globoko v zemljo zakopati. Tudi zapové, da ne sme nobeno živinče več iz hleva niti na pašo niti na vodo, ampak da se mora vse domá pod streho krmiti in napajati in to ne od kogar si bodi, ampak v vsaki hiši naj imajo le enega človeka zato, ki pa mora za štalo posebno obleko imeti. Te naredbe niso bile zastonj, zakaj ta vol je bil zanesel pravo govejo kugo v deželo, za njim je že poginilo v Ravni gori enih 40 glav, eni pravijo, da še več. Zapoved, blago domá zaprto držati, je bila zato čez celo županijo Reško, toraj od Karlovca vse do morja razširjena in na prošnjo g. Barčiča je živinozdravnik tudi 30 vojakov iz Reke sabo v Ravno goro pripeljal, ki ostro na to pazijo, da bi se kuga v klici zatrla. In to je neobhodno potrebno,

zakaj ako bi se ta morivka po Hrvaškem razširila, bi se je mi Krajnci ubraniti ne mogli, če bi 1000 čuvajev na mejo postavili. Dosle se hvala Bogu! ni še nikjer drugej pokazala, ko na Ravni gori in na Sušici, v nekem selu blizo Ravne gore; upamo, da se bo tudi tam po prizadevanju vrlega g. Barčiča kmalo zatrla. Naj h koncu še pristavim, da je te dni v našo hišo neka stara mamica prišla, ki je trdila, da vé za gotovi lek zoper govejo kugo. Gospod župnik so tej copernici, kakoršnih je in bo zmiraj nekoliko na svetu, se vé da pôs podpisali in tako nam je 80.000 gold. po vodi splavalo.

Goveja kuga v Istri.

Iz Istre 12. grudna. — Goveja kuga se je v Biljskem okraju na Grožnjašćini pokazala. Posestniku M. P. je od 23.—26. listopada 6 volov, 1 junec, 1 krava in 1 tele poginilo. Včeraj so pri njegovem sosedu vola pobili in zakopali; danes se je pa že tudi v drugem selu oglasila. Okrajna gosposka je postavila straže. Žalostna je za naše kmete; v vsem slaba letina, samo oljk je po mestih obilo; pa tudi te vseh lukenj ne morejo zamašiti. Do grla so v dolgovi; če jim še kuga goveda podavi, kaj bodo reveži začeli? Okrajna gosposka si prizadeva na vso moč kugo zatreti; toda z našimi kmeti je težka; nekaj jih slabe leta tarejo, zato tajé, dokler gosposka bolezni ne osledí; poglaviti vzrok je pa prevelika vera v uroke; o živinskih boleznih iščejo najpred v zagovarjanji in v žegnih pomoči; ako to ne pomaga, gledajo bolno živino spečati. Ako si mesarji zavolj policije ne upajo bolne živine kupiti, jo kmet domá pobije in četrti mesarjem ali pa tudi sosedom po ceni skrivši prodá; če pa crkne, jo sam odere in potlej včasih s sosedi pojé, včasih pa zakopá.

O tisočletnici sv. Cirila in Metoda.

Spisal Davorin Terstenjak.

(Konec.)

Zakaj pa naj se leta 1863 misijon obhaja v Jarenini? Ali je historično gotovo, da je tam sv. Metod res sv. mešo bral, kakor ljudstvo pripoveduje? Res se z listinami ne dá dokazati; tudi kapela sv. Mihela ni v starem slogu sozidana, — al koliko cerkev nek imamo še celih iz stare dōbe v prvotni njihovi podobi? Historično gotovo je, da je ptujška cerkev leta 846, beneška pa leta 853 blagoslovljena; al vendar ni v njih najti sloga one dōbe. *) Tako tudi jareninska kapela, ktera je pozneje služila za kostnjak, je utegnila prezidana biti.

Kdo bi bil to povest tudi med ljudstvo spravil? Do najnovejše dōbe so slovenski duhovniki iz šol malo znali ali celó nič o delovanji sv. apostelnov Cirila in Metoda. Šolske bukve niso družega o teh možéh omenile, kakor da sta v velikomoravski deželi kršanstvo vpeljala. Kako deleč je ta velikomoravska država segala, nismo v šoli nikdar čuli. Razun rajnih duhovnikov: Cvetka in Krempeljna ni bil noben slovensk duhovnik „Fachhistoriker“, al ta pravlica je starejša kakor Cvetko in Krempelj, ktera tudi nikdar nista v Jarenini pastirovala. Duhovniki je tedaj niso

*) Še ena cerkev se omenja iz one dōbe, in sicer: Lindoves. Ze rajni Krempelj („Dogodivšine“ stran 101) jo je iskal na Cerkevniku, kjer je stala iz prvega malonedeljska farna cerkev, in z vso pravico. Malonedeljska ves Drakonjci, v kateri Cerkevnik leži, se v starih pismih imenuje Linddorf, Lindoves, in znano je, da se je drak v stari nemščini velel: Lind, po Grimmu: der schillernde, primeri slovaško: šarkan, drak, od: šariti, schillern, glitzern, glissen itd. Kaj pa, da bi ravno na prijetnem Cerkevniku moji pridni rojaki Šavničari postavili v čast sv. Cirila in Metoda, kakor tudi v spomin rajnemu A. Krempelju, ktere ga ste tako močno častili, kakošno lepo kapelo leta 1863. Na nogo Šavničarji! Pis.